

Anonüümseks muudetud versioon

Tölge

C-91/20 – 1

Kohtuasi C-91/20

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

24. veebruar 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Bundesverwaltungsgericht (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim halduskohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

18. detsember 2019

Kaebaja ja kassatsioonkaebuse esitaja:

LW

Vastustaja ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

Saksamaa Liitvabariik

Ärakiri

Bundesverwaltungsgericht

KOHTUMÄÄRUS

[...]

VG5K511/18.A

Kuulutatud
18. detsembril 2019
[...]

Halduskohtuasjas

alaealine laps LW,

ET

keda esindavad seaduse alusel tema vanemad,

[...]

kaebaja ja kassatsioonkaebuse esitaja,

[...] **[lk 2]**

versus

Saksamaa Liitvabariik,

[...]

vastustaja ja vastustaja kassatsioonimenetluses,

tegi Bundesverwaltungsgerichti (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim halduskohus)
1. kolleegium

18. detsembri 2019. aasta kohtuistungil põhjal

[...]

järgmise kohtumääruse:

Menetlus peatatakse.

ELTL artikli 267 alusel esitatakse Euroopa Liidu Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas direktiivi 2011/95/EL artiklit 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, mille kohaselt tuleb pagulasena tunnustatud isiku alaealisele vallalisele lapsele omistada sellest isikust tuletatud pagulasseisund (pereliikme staatusest tulenev pagulaskaitse) ka juhul, kui kõnealusel lapsel on teise vanema kaudu ka mõne sellise teise riigi kodakondsus, mis ei ole identne pagulase päritoluriigiga ja mille kaitse alla võib isik ennast anda?
2. Kas direktiivi 2011/95/EL artikli 23 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et piirang, mille kohaselt on pereliikmetel õigus viidatud direktiivi artiklites 24–35 osutatud hüvedele vaid niivõrd, kui võrd see on kooskõlas pereliikme isikliku õigusliku seisundiga, keelab esimeses küsimuses kirjeldatud asjaoludel omistada alaealisele lapsele pagulasena tunnustatud isikust tuletatud pagulasseisundit? **[lk 3]**

3. Kas esimesele ja teisele küsimusele vastamisel on oluline, kas lapsel ja tema vanematel on võimalik asuda elama lapse ja tema ema kodakondsusjärgsesse riiki, mille kaitse alla võivad nad ennast anda ja mis ei ole identne pagulase (st lapse isa) päritoluriigiga, ja kas neilt võib seda oodata, või piisab sellest, et perekonna ühtsust Saksamaa Liitvabariigi territooriumil saab säilitada välismaalaste viibimist riigis reguleerivate õigusnormide alusel?

P õ h j e n d u s e d

I

- 1 Kaebaja, kes on sündinud [...] 2017. aastal Saksamaa Liitvabariigi territooriumil, taotleb pagulasseisundi omistamist pereliikme staatuse alusel. Kindlaks on tehtud tema Tuneesia kodakondsus. Kas kaebajal on ka Süüria kodakondsus, seda ei ole madalama astme kohtutes tuvastatud.
- 2 Kaebaja ema, kes on sündinud Liibüas, on Tuneesia kodanik. Varjupaigataotluses märkis ta, et tema alaline elukoht oli kuni riigist lahkumiseni Liibüa. Tema varjupaigataotlus jäeti rahuldamata. Kaebaja isa on väidetavalt Araabia päritolu Süüria kodanik ja usutunnistuselt moslem. 2015. aasta oktoobris omistati talle pagulasseisund.
- 3 Bundesamt (migratsiooniamet) jättis 15. septembri 2017. aasta otsusega kaebaja varjupaigataotluse ilmse põhjendamatusena tõttu rahuldamata.
- 4 Vaidlustatud 17. jaanuari 2019. aasta otsusega tühistas Verwaltungsgericht Cottbus (Cottbusi halduskohus) 15. septembri 2017. aasta otsuse osas, milles kaebaja esitatud pagulasseisundi omistamise taotlus jäeti rahuldamata ilmse põhjendamatusena ja mitte pelgalt põhjendamatusena tõttu, kuid jättis kaebuse muus osas rahuldamata. Kaebaja ei vasta pagulasseisundi omistamise kriteeriumidele, kuna Tuneesias, mis on „üks [lk 4] tema kodakondsusjärgsetest riikidest“, puudub tal põhjendatud tagakiusamishirm. Rahvusvahelise pagulaskaitse subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt peab ta, arvestades põhjendatud tagakiusamishirmu Süürias, andma ennast Tuneesia riigi kaitse alla, kuna ta on selle riigi kodanik. Samuti ei ole kaebajal õigust tema Süüria kodanikust isale Saksamaal tagatud kaitse alusel taotleda pereliikme staatusest tulenevat pagulaskaitset, mis on ette nähtud AsylG § 26 lõike 5 esimeses lauses koosmõjus lõikega 2. Seda seetõttu, et esimusliku liidu õiguse ja eelkõige ka kehtiva subsidiaarsuse põhimõttega, mis on varjupaigaõiguse ja rahvusvahelise pagulaskaitse üldpõhimõtte, oleks vastuolus, kui rahvusvahelist kaitset laiendataks isikule nagu kaebaja, kes juba tulenevalt oma isiklikust seisundist sellise teise riigi kodanikuna, mille kaitse alla võib ta ennast anda, – ja seega nii-öelda *a priori* – kaitset ei vaja.
- 5 Kassatsioonkaebuse põhjenduses märgib kaebaja, et ta on Tuneesia kodanik. Alaealistele lastele, kelle vanemad on pärit eri riikidest, tuleb pereliikme staatusest tulenev pagulasseisund vastavalt AsylG § 26 lõikele 2 koosmõjus lõikega 5 omistada ka juhul, kui pagulasena on tunnustatud vaid ühte vanemat. See ei ole

vastuolus rahvusvahelise pagulaskaitse subsidiaarsuse põhimõttega. Direktiivi 2011/95/EL artikkel 3 lubab liikmesriigil juhtudel, mil üks pereliige on rahvusvahelise kaitse saaja, laiendada seda kaitset teistele pereliikmetele, eeldusel et nende suhtes ei ole kohaldatav mõni direktiivi 2011/95/EL artiklis 12 nimetatud välistav asjaolu ja eeldusel et nende olukorral on tulenevalt perekonna ühtsuse säilitamise vajadusest seos rahvusvahelise kaitse loogikaga. Õigusakte vastu võttes tuleb erilisel määral arvesse võtta alaealiste kaitset ja laste parimaid huve. See tuleneb ka ÜRO laste õiguse konventsiooni artiklitest 3, 9, 18 ja 22 ning preambulist ja selle kohta koostatud 16. novembri 2017. aasta üldistest märkustest (*Joint Comment*).

- 6 Vastustaja palub jätta vaidlustatud kohtuotsus muutmata. [lk 5]

II

- 7 Menetlus tuleb peatada. ELTL artikli 267 alusel tuleb Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“) esitada käesoleva kohtumääruse resolutsioonis sõnastatud eelotsuse küsimused. Need küsimused puudutavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT 2011, L 337, lk 9) (edaspidi „direktiiv 2011/95/EL“), artikli 3 ja artikli 23 lõike 2 tõlgendamist.
- 8 1. Õigusliku hinnangu andmisel tuleb Saksa õiguses aluseks võtta varjupaigaseadus (Asylgesetz, edaspidi „AsylG“) 2. septembri 2008. aasta redaktsioonis (*BGBI. I*, lk 1798), mida on viimati muudetud 20. novembri 2019. aasta seaduse (*BGBI. I*, lk 1626) artikliga 48. AsylG § 77 lõike 1 esimese lause esimese poole kohaselt lähtub kohus varjupaigaseadust puudutavates kohtuasjades viimase kohtuistungil ajal valitsenud faktilisest ja õiguslikust olukorrast.
- 9 Sellest tulenevalt moodustavad käesoleva kohtuasja määrava õigusraamistiku järgmised riigisisised õigusnormid:

AsylG § 3

(1) Välismaalane on pagulane 28. juuli 1951. aasta pagulasseisundi konventsioon [...] tähenduses, [...], kui ta

1. põhjendatult kartes tagakiusamist rassi, usu, rahvuse, sotsiaalsesse gruppi kuulumise või poliitiliste veendumuste pärast

2. viibib väljaspool riiki (päritoluriiki), mis on a) tema kodakondsusjärgne riik ja mille kaitse alla ei saa või ei soovi ta ennast selle kartuse tõttu anda

[...]

AsylG § 26

[...]

(2) Varjupaigataotlejana tunnustatud välismaalase last, kes oli varjupaigataotluse esitamise ajal alaealine ja vallaline, tunnustatakse taotluse alusel varjupaigataotlejana, kui **[lk 6]** välismaalase varjupaigataotlejana tunnustamise otsus on muutunud vaidlustamatuks ja seda ei saa tühistada ega tagasi võtta.

[...]

(5) Rahvusvahelise kaitse saaja pereliikmetele lõigete 1–3 tähenduses on lõiked 1–4 kohaldatavad analoogia alusel.

Varjupaigataotlejana tunnustatud isiku seisund asendatakse pagulasseisundi või täiendava kaitse saaja seisundiga. [...]

[...]

- 10 2. Eelotsuse küsimused on kohtuasja lahendamise seisukohast asjakohased ja neile peab vastuse andma Euroopa Kohus.
- 11 2.1 Eelotsuse küsimused on asjakohased otsuse tegemisel kaebaja esitatud pagulasseisundi omistamise taotluse kohta.
- 12 a) Kaebajal ei ole enda isikust tulenevalt õigust pagulasseisundi omistamisele (AsylG § 3 lõige 4).
- 13 Isikutele, kellel on kahe või enama riigi kodakondsus, ei ole võimalik pagulasseisundit omistada, kui isikud saavad kasutada mõne oma kodakondsusjärgse riigi kaitset [...]. See tuleneb 28. juuli 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsiooni (edaspidi „Genfi konventsioon“) artikli 1 jaotise A punkti 2 teisest lõigust, mida on täiendatud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga [...], milles väljendub rahvusvahelise pagulaskaitse subsidiaarsuse põhimõte. Viidatud sätte kohaselt ei või isikut pidada kodakondsusjärgse riigi kaitseta jäetuks, kui ta põhjendatud kartusel rajaneva mõjusa põhjuseta ei ole kasutanud mõne oma kodakondsusjärgse riigi kaitset. Ka isikud, kes on vaid ühe riigi kodanikud, kuid kellel on teise riigi – näiteks eelmise alalise elukoha riigi – suhtes põhjendatud hirm tagakiusamise ees, peavad alati andma ennast nende kodakondsusjärgse riigi kaitse alla (Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise A punkti 2 esimene lõik). Samamoodi tuleb tõlgendada ka direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkte d ja n ning AsylG § 3 lõiget 1. Viidatud sätete kohaselt on pagulane direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti d tähenduses vaid isik, kes on kaitseta, kuna tal puudub tõhus kaitse, mida pakub päritoluriik **[lk 7]** direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti n tähenduses [...]. Kirjeldatud põhimõtete kohaselt ei saa kaebajale omistada pagulasseisundit põhjendatud tagakiusamishirmu alusel. Nimelt on kaebajale tagatud tõhus kaitse Tuneesia Vabariigis, mis on kaebaja kodakondsusjärgne riik. Puudub alus eeldada, et Tuneesia Vabariik ei soovi ega suuda pakkuda kaebajale vajalikku kaitset tagakiusamise ja – tema pagulasena tunnustatud isa päritoluriiki – Süüriasse või kolmandasse riiki väljasaatmise eest (ahelväljasaatmine).

- 14 b) Alaealine kaebaja vastab siiski kriteeriumidele, mis peavad vastavalt AsylG § 26 lõike 5 esimesele ja teisele lausele koosmõjus lõikega 2 olema täidetud selleks, et pagulasena tunnustatud vanema alaealisele vallalisele lapsele saaks omistada pagulasseisundi. Kaebaja väidetavalt Süüria kodanikust isa on pagulasena tunnustatud. AsylG § 26 lõige 2 koosmõjus lõike 5 esimese ja teise lausega hõlmab ka pagulasena tunnustatud isiku lapsi, kes on sündinud Saksamaa Liitvabariigi territooriumil. Lapse ja vanema vaheline suhe ei pea olema tekkinud juba riigis, kus pagulast taga kiusatakse. Ilma et see piiraks liidu õiguse kohaldamist, tuleb liikmesriigi õigust tõlgendada nii, et pereliikme staatusest tulenev pagulaskaitse antakse ka siis, kui pereliikmel on (ka) sellise riigi kodakondsus, kus tagakiusamist ei esine.
- 15 2.2 Eelotsuse küsimusi peab selgitama Euroopa Kohus.
- 16 a) Esimese eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi 2011/95/EL artiklit 3 tuleb sellises olukorras, nagu on kujunenud põhikohtuasjas, tõlgendada nii, et sellega on vastuolus AsylG § 26 lõike 2 sätted koosmõjus lõike 5 esimese ja teise lausega, mille kohaselt on riigisisised asutused kohustatud omistama pagulasena tunnustatud isiku alaealisele vallalisele lapsele – pagulasena tunnustatud isikust tuletatud – pagulasseisundi ka juhul, kui lapsel ja tema teisel vanemal on mõne [lk 8] sellise teise riigi kodakondsus, mis ei ole identne pagulasena tunnustatud isiku päritoluriigiga ja mille kaitse alla võivad nad ennast anda.
- 17 Direktiivi 2011/95/EL artikkel 3 lubab liikmesriikidel kehtestada soodsamaid norme, et otsustada, kes kvalifitseerub pagulaseks, kui need normid on direktiiviga kooskõlas.
- 18 aa) Euroopa Kohtu praktikas on märgitud, et soodsam norm on direktiiviga 2011/95/EL kooskõlas, kui see ei ohusta direktiivi üldist ülesehitust ega eesmärke. Kooskõlas ei ole riigisisised normid, mis näevad ette pagulasseisundi omistamise kolmandate riikide kodanikele või kodakondsuseta isikutele, kes on olukorras, millel ei ole mingit seost rahvusvahelise kaitse loogikaga (Euroopa Kohtu 18. detsembri 2014. aasta otsus M’Bodj, C-542/13, EU:C:2014:2452, punkt 44). Olukorra, milles puudub seos rahvusvahelise kaitse loogikaga, tekitavad direktiivi 2011/95/EL artiklis 12 sätestatud välistavad asjaolud. Direktiivi 2011/95/EL artiklis 3 sätestatud erandiga on vastuolus riigisisised sätted, mille alusel antakse pagulasseisund isikutele, kes jäetakse vastavalt direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõikele 2 pagulasena tunnustamata (Euroopa Kohtu 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus B ja D, C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:661, punkt 115). Kui pagulasena tunnustatud isiku pereliikmete suhtes ei ole kohaldatav mõni direktiivi 2011/95/EL artiklis 12 sätestatud välistav asjaolu ja nende olukorral on perekonna ühtsuse säilitamise vajaduse tõttu seos rahvusvahelise kaitse loogikaga, siis lubab direktiivi 2011/95/EL artikkel 3 liikmesriigil laiendada seda kaitset ka teistele pereliikmetele (Euroopa Kohtu 4. oktoobri 2018. aasta otsus Ahmedbekova ja Ahmedbekov, C-652/16, EU:C:2018:801, punkt 74).

- 19 Rahvusvahelise kaitse laiendamisel rahvusvahelise kaitse saaja lähisugulastele, mida näeb AsylG § 26 ette olenemata sellest, kas kaitset taotlev isik ise kaitse andmise kriteeriumidele vastab, on riigisisese õiguse kohaselt topelfunktsioon. Esiteks lähtub see kogemusest, et opositsioonijõude maha surudes kalduvad keevalised riigid poliitilise vastase asemel, keda nad ei suuda tabada, [lk 9] survestama tagakiusatavale lähedalseisvaid isikuid, et nende kaudu üht- või teistviisi ikkagi saavutada eesmärk vaigistada teisitimõtledajad [...]. Seda seost on rõhutatud direktiivi 2011/95/EL põhjenduses 36. Selle pereliikme päritoluriigi jaoks, keda on „algsest õigusest“ tulenevalt kaitse saajana juba tunnustatud, on seejuures üldjuhul ebaoluline, kas teisel pereliikmel on ka sellise riigi kodakondsus, kus ta on kaitstud tagakiusamise eest. Teiseks võtab AsylG § 26 direktiivi 2011/95/EL artikli 23 lõikes 2 perekonna ühtsuse säilitamise eesmärgil sellistele pereliikmetele tagatud kaitse, kes ise kõnealuse kaitse andmise kriteeriumidele ei vasta, üle „liialdatud“ kujul, mida liidu õigus ette ei näe. Liikmesriigi seadusandja ei taga nendele isikutele direktiivi 2011/95/EL artiklites 24–35 nimetatud hüvesid konkreetsete õigusnormide alusel. Nende tagamiseks laiendab ta perekonna ühtsuse säilitamist silmas pidades rahvusvahelise kaitse saaja seisundi ka teistele pereliikmetele – olenemata sellest, kas pereliige ise kaitse andmise kriteeriumidele vastab –, välistades siiski isikud, kelle suhtes on kohaldatavad direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõikes 2 (AsylG § 26 lõige 4) loetletud isiklikud välistavad asjaolud. Seda topelfunktsiooni arvestades tuleb märkida, et riigisisese õiguse alusel pagulasseisundi automaatsel omistamisel sellise isiku pereliikmetele, kellele see seisund on omistatud direktiiviga 2011/95/EL kehtestatud süsteemi kohaselt, ei puudu iseenesest igasugune seos rahvusvahelise kaitse loogikaga (Euroopa Kohtu 4. oktoobri 2018. aasta otsus Ahmedbekova ja Ahmedbekov, C-652/16, EU:C:2018:801, punkt 72).
- 20 bb) Euroopa Kohus peab liidu õiguse alusel siiski vastama küsimusele, kas direktiivi 2011/95/EL üldise ülesehituse ja eesmärkidega on kooskõlas kohaldada pereliikme staatuselt tulenevat pagulaskaitset ka pagulasena tunnustatud isiku sellistele kolmandate riikide kodanikest pereliikmetele, kellel on mõne sellise teise riigi kodakondsus, mis ei ole identne pagulase päritoluriigiga ja mille kaitse alla võivad nad ennast anda, või on see vastuolus nende isikliku õigusliku seisundiga. [lk 10]
- 21 (1) Vastuolu eeldamiseks võivad alust anda direktiivi 2011/95/EL ja Genfi konventsiooni sätted, mis kajastavad rahvusvahelise pagulaskaitse subsidiaarsuse põhimõtet. Direktiivi 2011/95/EL põhjenduse 4 kohaselt moodustavad Genfi konventsioon, mida on täiendatud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga, pagulaste kaitse rahvusvahelise õigusraamistiku nurgakivi. Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise A punkti 2 esimese lõigu kohaselt on „pagulane“ iga isik, kes enne 1. jaanuari 1951 toimunud sündmuste tagajärjel ning põhjendatult kartes tagakiusamist viibib väljaspool kodakondsusjärgset riiki ega suuda või kartuse tõttu ei taha saada sellelt riigilt kaitset. Vastavalt Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise A punkti 2 teise lõigu esimesele lausele tähendab mõiste „tema kodakondsusjärgne riik“ juhul, kui isikul on rohkem kui üks

kodakondsus, iga riiki, mille kodanik ta on. Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise A punkti 2 teise lõigu teise lause kohaselt ei või isikut pidada kodakondsusjärgse riigi kaitseta jäetuks, kui ta põhjendatud kartusel rajaneva mõjusa põhjuseta ei ole kasutanud mõne oma kodakondsusjärgse riigi kaitset. Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise A punkt 2 väljendab rahvusvahelise pagulaskaitse subsidiaarsuse põhimõtet.

- 22 Nimetatud põhimõte kajastub direktiivi 2011/95/EL põhjendustes. Direktiivi 2011/95/EL põhjenduse 12 kohaselt on direktiivi põhieesmärk muu hulgas tagada, et liikmesriigid kohaldavad ühiseid kriteeriume nende isikute tuvastamiseks, kellel on tõeline vajadus rahvusvahelise kaitse järele. Direktiivi 2011/95/EL põhjenduses 15 on märgitud, et need kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud, kellel lubatakse jääda liikmesriikide territooriumile põhjustel, mis ei tulene vajadusest rahvusvahelise kaitse järele, vaid kaastundest lähtuvalt või humanitaarsetel kaalutlustel, jäävad väljapoole kõnealuse direktiivi reguleerimisala (vt selle kohta ka Euroopa Kohtu 18. detsembri 2014. aasta otsus M'Bodj, C-542/13, punkt 46).
- 23 Materiaalõiguslikust aspektist kajastub rahvusvahelise subsidiaarsuse põhimõte ka direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punktis d. Sama käib **[lk 11]** direktiivi 2011/95/EL artikli 11 lõike 1 punkti c kohta. Seisundi lõppemist reguleerivast sättest nähtub, et isik, kes saab kasutada tema enda riigi kaitset, ei vaja rahvusvahelist kaitset (ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet: käsiraamat suunistega, mis reguleerivad pagulasseisundi tuvastamise korda ja kriteeriume kooskõlas 1991. aasta pagulasseisundi konventsiooni ja 1967. aasta protokolliga; 2011. aasta detsembri seisuga; saksakeelne versioon 2013. aasta seisuga, punkt 129). Rahvusvahelise pagulaskaitse subsidiaarsuse põhimõtte materiaalõiguslikuks väljenduseks peetakse osaliselt ka direktiivi 2011/95/EL artikli 23 lõike 2 viimase lause viimast osa. Isikliku õigusliku seisundiga („personal legal status“/„statut juridique personnel“) seotakse teise riigi või veel mõne riigi kodakondsus ([...] nii ka Belgia Conseil du Contentieux des Etrangers, kes märgib, et direktiivi 2011/95/EL artikkel 23 tuletab liikmesriikidele meelde vajadust võtta arvesse pereliikme isikliku õigusliku seisundit „(nt muu riigi kodakondsus)“; viidatud European Asylum Support Office, kohtulik analüüs: rahvusvahelise kaitse saajana tunnustamise kriteeriumid (direktiiv 2011/95/EL), 2018, lk 109 jj, 640. joonealune märkus). Kooskõla pereliikme isikliku õigusliku seisundiga käsitletakse ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku käsiraamatus suunistega, mis reguleerivad pagulasseisundi tuvastamise korda ja kriteeriume kooskõlas 1991. aasta pagulasseisundi konventsiooni ja 1967. aasta protokolliga; olgugi et kõnealune käsiraamat ei ole rahvusvahelise õiguse kohaselt siduv, aitab see vastavalt direktiivi 2011/95/EL põhjendusele 22 õigust siiski ühetaoliselt tõlgendada ja kohaldada (käsiraamatu punkt 184). Seal on Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise A punkti 2 teise lõigu teise lause kohta märgitud:

„Kui perekonnapea vastab määratluses nimetatud kriteeriumidele, antakse tema pereliikmetele pagulasseisund, tuginedes perekonna ühtsuse põhimõttele.

Loomulikult tuleks pereliikmele jätta formaalselt pagulasseisund omistamata, kui see on vastuolus tema isikliku õigusliku olukorraga; pagulase pereliige võib teatud tingimustel nimelt omada selle riigi kodakondsust, kus ta on varjupaiga saanud, või ka mõne muu riigi kodakondsust ja kasutada seal kaitset. Sellisel [lk 12] juhul ei oleks vaja talle pagulasseisundit omistada.“

(samamoodi ka ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti alaline komitee, Questions relatives à la protection de la famille, Dok. EC/49/SC/CRP.14, 4.6.1999, punkt 9, <https://www.unhcr.org/fr/excom/standcom/4b30a6i8e/questions-relatives-protection-famille.html>).

- 24 Direktiivi 2011/95/EL artikli 4 lõike 3 punkti e kohaselt vaadatakse rahvusvahelise kaitse taotlus läbi individuaalselt ning selle käigus arvestatakse seda, kas on võimalik mõistlikult eeldada, et taotleja annab ennast mõne teise riigi kaitse alla, mille kodakondsusele tal on õigus. Säte näeb mujal reguleeritud sisuliste kriteeriumide suhtes ette asutuse kontrolli, mis Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise A punkti 2 arvestades hõlmab eelkõige nõuet uurida mitme riigi kodakondsuse olemasolu [...].
- 25 Menetlusõiguslikust aspektist väljendub rahvusvahelise pagulaskaitse subsidiaarsuse põhimõtte muu hulgas direktiivi 2013/32/EL artikli 33 lõike 2 punktis b ning artikli 35 esimese lause punktis b.
- 26 Esitatud kaalutluste põhjal võiks teha järelduse, et direktiiviga on vastuolus, kui pagulasseisund laieneks riigisisese õiguse alusel automaatselt pereliikmele, kellel on mõne sellise teise riigi kodakondsus, mis ei ole identne pagulase päritoluriigiga ja mille kaitse alla võib isik ennast anda. See tooks kaasa tagajärje, et perekonna ühtsust võiks direktiivi 2011/95/EL artikli 23 lõikest 2 tulenevaid õigusi säilitades tagada mitte – nagu on ette nähtud riigisiseses õiguses – teatava õigusliku seisundi andmisega 2011/95/EL alusel, vaid tingimustel, mis on sätestatud välismaalaste riigis viibimist perekonna taasühinemise eesmärgil reguleerivate normide alusel, andes isikule elamisloa. [lk 13]
- 27 (2) Hoolimata Tuneesia kodakondsusest toetab kaebajale pagulaskaitse laienemise kooskõla teiselt poolt tõsiasi, et tegemist on tuletatud pagulasseisundiga, mis just nimelt ei eelda, et pereliige ise vastab pagulasseisundi omistamise kriteeriumidele (direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkt d). Kui direktiiviga on kooskõlas omistada selline tuletatud pagulasseisund pereliikmetele isegi siis, kui on tuvastatud, et neil puudub põhjendatu tagakiusamishirm, on raske mõista, mispärast peaks kaitset andva päritoluriigi olemasolu, mis ei ole identne pagulase päritoluriigiga, välistama õiguse (tuletatud) pagulasseisundile. Seda seetõttu, et võimalus anda ennast päritoluriigi kaitse alla, ei ole – pagulase määratlusest eristatav – välistav asjaolu. On võimalik, et kaitse laienemine pereliikmele näitab ka selles olukorras, tulenevalt juba vajadusest säilitada perekonna ühtsus, piisavat seost pagulasele antud rahvusvahelise kaitse loogikaga. Seda, kas perekonna ühtsust saaks

pagulase vastuvõtnud riigis säilitada ka pereliikmele antud elamisloa abil, Euroopa Kohtus kohtuasjas Ahmedbekova ei käsitletud (vt Euroopa Kohtu 4. oktoobri 2018. aasta otsus Ahmedbekova ja Ahmedbekov, C-652/16, EU:C:2018:801, punkt 73).

- 28 b) Selgitamist vajab lisaks see, milline tähtsus on direktiivi 2011/95/EL artikli 23 lõikes 2 sisalduval reservatsioonil, mis puudutab pereliikme isikliku õigusliku olukorra kooskõla. Isikliku õigusliku olukorraga kooskõla puudutav reservatsioon tuleneb Euroopa Parlamendi muudatusettepanekust seoses Euroopa Komisjoni ettepanekuga hilisema direktiivi 2004/83/EÜ kohta. Sõnastust „kui see seisund ei ole vastuolus tema olemasoleva seisundiga“ selgitati omal ajal nii, et mõnel pereliikmel on teatud tingimustel iseseisev ja teistsugune õiguslik seisund, mis ei pruugi olla rahvusvahelise kaitse seisundiga kooskõlas (kodanikuvabaduste ning justiits- ja siseasjade komisjoni 8. oktoobri 2002. aasta aruanne (KOM(2001)510 – C5-0573/2001 – 2001/0207(CNS), lk 17, muudatusettepanek 22). [lk 14]
- 29 ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet tõlgendab reservatsiooni nii, et leidub olukordi, kus tuletatud õigusliku seisundi põhimõtet ei tuleks järgida, nimelt kui võrd pereliikmed soovivad ise varjupaika taotleda või kui võrd tuletatud õigusliku seisundi andmine oleks vastuolus nende isikliku õigusliku seisundiga, näiteks kui neil on vastuvõtva riigi kodakondsus või kui nad võivad oma kodakondsuse tõttu tugineda soodsamale normile (ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku märkused, mis puudutavad nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/83/EÜ miinimumnõuete kohta, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja antava kaitse sisu kohta (ELT 2004, L 304, lk 12; ELT eriväljaanne 19/07, lk 96), märkuste lk 33, artikli 23 lõigete 1–2 kohta).
- 30 Õiguskirjanduses ollakse seisukohal, et reservatsiooni adressaatide ring piirdub vastuvõtva liikmesriigi või Euroopa Liidu mõne muu liikmesriigi kodanikega või kolmandast riigist pärit pikaajalise elamisloa omanikega [...]. Direktiivi 2011/95/EL artikli 23 lõikest 2 see siiski vajaliku selgusega ei nähtu. Seepärast tuleb küsida, kas direktiivi 2011/95/EL artikli 23 lõikes 2 sisalduv reservatsioon ei luba pakkuda pereliikmetele, kellel on sellise kolmanda riigi kodakondsus, mis ei ole identne pagulase päritoluriigiga ja mille kaitse alla pereliikmed end annavad, direktiivi 2011/95/EL artiklites 24–35 nimetatud hüvesid ja näeb ette, et perekonna ühtsuse säilitamisel tuleb lähtuda välismaalaste viibimist riigis reguleerivatest õigusnormidest [...].
- 31 c) Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on vaja lõpuks selgitada, mil määral on esimesele ja teisele eelotsuse küsimusele vastamisel oluline, kas alaealisel vallalisel lapsel ja tema vanematel on ühe vanema pagulasseisundit arvestades ja vastavalt konkreetse juhu tegelikele asjaoludele võimalik asuda elama lapse ja tema ühe vanema kodakondsusjärgsesse riiki, [lk 15] mille kaitse alla saavad nad ennast anda ja mis ei ole identne pagulasena tunnustatud vanema päritoluriigiga, ning kas seda saab neilt oodata. Seejuures tuleb arvesse võtta, et perekonna ühtsust on vastuvõtnud liikmesriigis vastavalt Saksa õigusele põhimõtteliselt

võimalik säilitada ka välismaalaste riigis viibimist perekonna taasühinemise eesmärgil reguleerivate õigusnormide alusel, ilma et selles osas saaks siiski kasutada kõiki mõeldavaid juhtumeid hõlmavat tingimusteta õigust.

- 32 Pagulase elamaasumine tema pereliikmete kodakondsusjärgsesse riiki oleks välistatud, kui pagulasele on näiteks keelatud juba sisenemine sellesse riiki. Sellesse riiki elamaasumist ei saa pagulaselt mingil juhul oodata siis, kui ta peaks kartma, et ta antakse välja riigile, kus teda taga kiusatakse, või saadetakse välja kolmandasse riiki (ahelväljasaatmine) (väljasaatmise keeld). Seda ei saa pagulaselt käesolevas olukorras aga oodata ka juba seetõttu, et ühes liikmesriigis pagulasena tunnustatud isik peab – lisaks pelgalt elamisõigusele – saama kasutada kõiki pagulasseisundiga seotud õigusi; seda ta saab ilma pikemata teha vaid riigis, kus teda pagulasena tunnustati (vt ka Euroopa Kohtu 13. novembri 2019. aasta määrus Hamed ja Omar, C-540/17 ja C-541/17, EU:C:2019:964, punkt 40). Peale selle ei ole selgitatud, kas arvesse tuleb võtta ka muid isiklike asjaolusid, mille tõttu tuleb pagulase, alaealise vallalise lapse või teise vanema elamaasumist sellesse riiki pidada faktiliste asjaolude põhjal võimatuks või ei saa seda neilt oodata. Sellise arvessevõtmise kasuks võib rääkida proportsionaalsuse põhimõte.

[...]

TÖÖDOKUMENT